

การประชุมเชิงปฏิบัติการ

“การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก: แนวทางการพัฒนาวิธีการสอนกฎหมายไทย”

โดย ศูนย์ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ระหว่างวันที่ 27-28 เมษายน พ.ศ. 2555

หลักการและเหตุผล

การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก (clinical legal education) เป็นวิธีการสอนและการศึกษากฎหมายที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกได้พัฒนาจากหน่วยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ในฐานะกิจกรรมนอกหลักสูตรและเป็นงานอาสาสมัคร จนกลายเป็นวิชาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง นักศึกษาที่ลงทะเบียนได้รับหน่วยกิตและมีการวัดผลประเมินผลเช่นเดียวกับวิชาอื่น มหาวิทยาลัยชั้นนำหลายแห่งถือว่าการสอนกฎหมายเชิงคลินิกเป็นจุดแข็งของสถาบัน ในปัจจุบัน หลายประเทศได้นำวิธีการสอนกฎหมายเชิงคลินิกไปใช้ในการสอนกระบวนวิชาทางกฎหมายอื่น ๆ ด้วย มิได้จำกัดไว้แต่เฉพาะการสอนกระบวนวิชาคลินิกกฎหมายเท่านั้น

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกได้รับการยอมรับและแพร่หลายในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ คือ ความเคลื่อนไหวของนักวิชาการกลุ่มสังคมนิยมทางกฎหมาย (legal realism) ที่เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 อันมีที่มาจากความไม่พึงพอใจในวิธีการเรียนการสอนแบบ case method และ Socratic method ที่ใช้ในโรงเรียนกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นักสังคมนิยมทางกฎหมายเห็นว่าวิธีการสอนแบบ case method และ Socratic method แม้จะมีข้อดีมากกว่าการสอนแบบบรรยาย เพราะในการสอนแบบบรรยายนักศึกษาแทบจะไม่ต้องทำอะไร ไม่ค่อยรู้ว่าจะนำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้อย่างไร และนักศึกษาจะได้เรียนรู้มากขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนเป็นอย่างมาก แต่การสอนแบบ case method ทำให้นักศึกษาได้รับการสอนให้คิดทั้งในเชิงวิพากษ์ เชิงนามธรรม เชิงสมมุติฐาน และเชิงนิรนัย (deductive)

อย่างไรก็ตามการสอนแบบ case method มีข้อเสียคือไม่สามารถสร้างทักษะในการประกอบวิชาชีพให้นักศึกษาได้ นักสังคมนิยมทางกฎหมายเห็นว่า case method เป็นการศึกษาที่หยุดนิ่ง (static) เพราะสิ่งที่ศึกษาคือคำวินิจฉัยของศาลที่ตัดสินไปแล้ว ไม่ใช่วิธีคิดที่จะนำไปสู่การปฏิรูปกฎหมาย อีกทั้งไม่ใช้การศึกษาที่แท้จริง เพราะกฎหมายมีพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ด้วยการศึกษาคำวินิจฉัยของศาลที่ตัดสินไปแล้ว นักสังคมนิยมทางกฎหมายเห็นว่า การสอนให้นักศึกษาคิดอย่างนักกฎหมายเพียงอย่างเดียว อาจเป็นการทำลายคุณค่าของวิชาชีพทางกฎหมายเพราะอาจทำให้นักศึกษากลายเป็นนักกฎหมายที่มีความสามารถทางเทคนิคแต่ไร้คุณธรรม ประกอบวิชาชีพโดยไม่คำนึงถึงพันธะและความรับผิดชอบที่นักกฎหมายพึงมีต่อสังคม ศาสตราจารย์ Karl Llewellyn แห่งมหาวิทยาลัยโคโลัมเบีย ได้กล่าวถึงการสอนให้นักศึกษาคิดอย่างนักกฎหมายว่า เป็นการสอนให้นักศึกษาละทิ้งสามัญสำนึก จริยธรรม และสำนึกแห่งความเป็นธรรม ทั้งยังเป็นการฝึกให้นักศึกษาวิเคราะห์โดยไม่นำอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง นักศึกษาจะถูกฝึกให้พิจารณาเฉพาะข้อเท็จจริงที่ได้รับ และใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

การนำวิธีการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกมาใช้ในโรงเรียนกฎหมายของประเทศต่าง ๆ นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนกฎหมายครั้งสำคัญ ระเบียบวิธีการสอนที่ใช้ในการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกคือผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตนเอง ต้องใช้ทฤษฎีและหลักกฎหมายในสถานการณ์จริง ต้องดำเนินบทบาทของนักกฎหมายภายใต้การให้คำแนะนำ

กำกับดูแล และตรวจสอบจากอาจารย์ผู้สอน และต้องทบทวนตรวจสอบประสบการณ์และสะท้อนความเห็นของตนเอง การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกใช้วิธีการสอนที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย และมีวิธีการประเมินผลหลายวิธีตลอด ระยะเวลาการศึกษา ไม่ได้ใช้เฉพาะการสอบปลายภาคการศึกษา นักศึกษาจึงมีโอกาสในการพัฒนาตัวเองจากผลการ ประเมิน

ด้วยวิธีการสอนดังกล่าวทำให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย พร้อมกับ ได้รับความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีและบทบัญญัติของกฎหมาย และความเข้าใจในศักยภาพตลอดจนข้อจำกัดของระบบ กฎหมายในโลกที่แท้จริง และที่สำคัญการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกให้ผลในด้านการปลูกฝังคตินิยมและจริยธรรมของนัก กฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่กำหนดว่ามาตรฐานผลการเรียนรู้ต้องครอบคลุม อย่างน้อย 5 ด้าน คือ

- (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม
- (2) ด้านความรู้
- (3) ด้านทักษะทางปัญญา
- (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ
- (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

และกำหนดว่าหลักสูตรระดับปริญญาตรีจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อ การปฏิบัติในวิชาชีพ

อย่างไรก็ตาม วิธีการสอนกฎหมายที่ใช้ในสถาบันการศึกษาไทยในปัจจุบันยังคงใช้การสอนแบบบรรยายเป็นหลัก นักศึกษาจึงขาดโอกาสในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะด้านต่าง ๆ ศูนย์ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย คณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงเห็นสมควรจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก: แนวทางการ พัฒนาวิธีการสอนกฎหมายไทย โดยเชิญอาจารย์ผู้สอนกฎหมายจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศไทยที่มีความสนใจใน การพัฒนาวิธีการสอนมาร่วมประชุม

วิธีดำเนินการประชุม: การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้จะใช้รูปแบบที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วม (interactive model) เพื่อ แสดงให้เห็นถึงหลักการและวิธีการของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก

ภาษาที่ใช้ในการประชุม: ไทยและอังกฤษ (มีผู้แปล)

การแต่งกาย: ตามสบาย เพื่อความคล่องตัวในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างการประชุม

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกให้แพร่หลายในสถาบันการศึกษานิติศาสตร์ไทย
2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อกำหนดรูปแบบ แนวทางการพัฒนา และการนำวิธีการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกไปใช้ในการเรียนการสอนกระบวนวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรนิติศาสตร์ในประเทศไทย
3. เพื่อให้ได้แผนการสอนที่สามารถนำไปใช้เป็นตัวอย่างในการนำวิธีการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกไปใช้ในการเรียนการสอนกระบวนวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรนิติศาสตร์ในประเทศไทย
4. เพื่อสร้างและขยายเครือข่ายสถาบันและกลุ่มอาจารย์ผู้สอนกฎหมายที่ต้องการพัฒนาวิธีการสอนกฎหมายในประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 27-28 เมษายน พ.ศ. 2555

สถานที่ โรงแรมพารามา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับความรู้ความเข้าใจในวิธีการและคุณค่าของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก
2. ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนของกฎหมายเชิงคลินิก
3. ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับความรู้ความเข้าใจในวิธีการวางแผนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ด้วยวิธีการสอนของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก
4. ได้แผนการสอนที่สามารถนำไปใช้เป็นตัวอย่างและเผยแพร่แก่ผู้สนใจ

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ

“การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก: แนวทางการพัฒนาวิธีการสอนกฎหมายไทย”

วันศุกร์ที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

เวลา ๐๘.๐๐ – ๐๘.๓๐ น.	ลงทะเบียน
เวลา ๐๘.๓๐ – ๐๘.๓๕ น.	กล่าวต้อนรับ
เวลา ๐๘.๓๕ – ๐๙.๓๐ น.	การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์ หัวหน้าศูนย์ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เวลา ๐๙.๓๐ – ๑๐.๓๐ น.	วิธีการสอนกฎหมายเชิงคลินิก โดย Mr. Bruce A. Lasky, J.D., LL.M. ผู้อำนวยการองค์กร Bridges Across Borders Southeast Asia
เวลา ๑๐.๓๐ – ๑๐.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา ๑๐.๔๕ – ๑๒.๐๐ น.	สาธิตการใช้วิธีการสอนกฎหมายเชิงคลินิกในวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดย Mr. Bruce A. Lasky
เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๔.๓๐ น.	สาธิตการใช้วิธีการสอนกฎหมายเชิงคลินิกในวิชาหลักวิชาซีพนักกฎหมาย โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์
เวลา ๑๔.๓๐ – ๑๔.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา ๑๔.๔๕ – ๑๕.๔๕ น.	สาธิตการใช้วิธีการสอนกฎหมายเชิงคลินิกในวิชาประกันภัย โดย อาจารย์สุธาสินี ธิติสุทธิ คณะกรรมการบริหารศูนย์ให้คำปรึกษาทางกฎหมายฯ
เวลา ๑๕.๔๕ – ๑๗.๐๐ น.	วางแผนการสอนอย่างไรให้บรรลุมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดย Mr. Bruce A. Lasky
เวลา ๑๗.๐๐ – ๑๙.๓๐ น.	รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
เวลา ๑๙.๓๐ – ๒๑.๐๐ น.	การประชุมกลุ่มย่อย สร้างแผนการสอนในหัวข้อตามสาขาวิชาของผู้เข้าร่วมประชุม

วันเสาร์ที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

เวลา ๐๘.๐๐ – ๐๙.๐๐ น.	การประชุมกลุ่มย่อย สร้างแผนการสอนในหัวข้อตามสาขาวิชาของผู้เข้าร่วมประชุม (ต่อ)
เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๐.๓๐ น.	การบรรยายหัวข้อ “How to incorporate Clinical Legal Education into the traditional law curriculum and its value” โดย Prof. Katherine Lindsay, Newcastle Law School, Australia
เวลา ๑๐.๓๐ – ๑๐.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา ๑๐.๔๕ – ๑๑.๔๕ น.	การนำเสนอแผนการสอนและสถิติการสอนของผู้เข้าร่วมประชุม กลุ่มที่ ๑ และ ๒
เวลา ๑๑.๔๕ – ๑๒.๐๐ น.	การให้ข้อเสนอแนะจากวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุมอื่น
เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐ น.	นำเสนอแผนการสอนของผู้เข้าร่วมประชุม กลุ่มที่ ๓ และ ๔
เวลา ๑๔.๐๐ – ๑๔.๑๕ น.	การให้ข้อเสนอแนะจากวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุมอื่น
เวลา ๑๔.๑๕ – ๑๔.๓๐ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา ๑๔.๓๐ – ๑๕.๓๐ น.	นำเสนอแผนการสอนของผู้เข้าร่วมประชุม กลุ่มที่ ๕ และ ๖
เวลา ๑๕.๓๐ – ๑๕.๔๕ น.	การให้ข้อเสนอแนะจากวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุมอื่น
เวลา ๑๕.๔๕ – ๑๖.๐๐ น.	สรุปและประเมินผลการประชุม และพิธีมอบใบประกาศนียบัตร

หมายเหตุ

ผู้สนใจสามารถส่งแบบตอบรับมายัง ศูนย์ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ ภายในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕ โดย บุคลากรของรัฐจากส่วนงานและส่วนข้าราชการต่างๆที่ได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาแล้วเข้าร่วมประชุมได้โดยไม่ถือเป็นวันลา และมีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายต่างๆได้ตามระเบียบของทางราชการ

แบบตอบรับ

“การเข้าร่วมประชุมการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก: แนวทางการพัฒนาวิธีการสอนกฎหมายไทย”

โดย ศูนย์ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ จังหวัดเชียงใหม่

โปรดกรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน

ชื่อ _____ นามสกุล _____

ตำแหน่ง _____

หน่วยงาน _____

ที่อยู่ _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____

สามารถเข้าร่วมประชุมได้

ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมแต่จัดส่งผู้เข้าประชุมแทน ดังนี้

๑. ชื่อ _____ นามสกุล _____

ตำแหน่ง _____

หน่วยงาน _____

ที่อยู่ _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____

๒. ชื่อ _____ นามสกุล _____

ตำแหน่ง _____

หน่วยงาน _____

ที่อยู่ _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____

หมายเหตุ โปรดระบุประเภทอาหาร

อาหารปกติ

อาหารอิสลาม

อาหารมังสวิรัต

การประชุมเชิงปฏิบัติไม่มีค่าลงทะเบียน ** กรุณาส่งแบบตอบรับภายในวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๕

๑. ทางไปรษณีย์: ศูนย์ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ ๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว ตำบล
สุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ ๕๐๒๐๐ หรือ

๒. โทรสาร ๐๕๓-๙๔๒-๙๑๔, ๐๕๓-๙๔๓-๕๙๔ หรือ Email: cmulawclinic@gmail.com